

Varaudu pahimpaan Näin selviät kriiseistä

Suomentanut Sini Linteri

Nemo

Äidille ja isoäidille, joiden haluan olevan minusta ylpeitä.

Englanninkielinen alkuteos: Prepper's Long-Term
Survival Guide. Food, Shelter, Security,
Off-the-Grid Power and More Life-Saving
Strategies for Self-Sufficient Living

Text copyright © 2014, 2023 Jim Cobb.
Design and concept copyright © 2014, 2023 Ulysses Press and its licensors.
All rights reserved.

Published by agreement with Biagi Rights Management.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2023
Suomentanut Sini Linteri

ISBN 978-951-1-47277-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Sisällys

Esipuhe	7
Johdanto	11
1. Pitkäaikaiset kriisit: Jotta historia ei toistaisi itseään	15
2. Vesi: Vettä silmänkantamattomiin mutta ei juotavaksi	29
3. Ruoka: Miten välttää nälkäkuuri	41
4. Lääkintä: Jokaisessa asuu pieni lääkäri	59
5. Hygienia: Puhtaana likaisessa maailmassa	79
6. Lämmitys ja viilennys: Vaatteita ylle ja katto pään päälle	89
7. Turvallisuus: Vahva puolustus on kaiken A ja O	103
8. Työkalut: Välineillä on väliä	119
9. Taistelu tylsyyttä vastaan: Viihdettä selviytyjille	133
10. Vaihtokauppa: Oravannahkojen paluu	139
11. Yhteisön selviytyminen: Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty	149
12. Löytöjä saa pitää: Etsintäpartiot töihin	167
Lopuksi	177
Listoja varautumiseen	183
Lisälukemista	190
Kiitokset	194
Hakemisto	195

Tämä kirjan tarkoitus on antaa tietoa, mutta sen ei ole tarkoitus syrjäyttää ammattilaisten antamia ohjeita. Lukijan on syytä kirjan neuvoja noudattaessaan ottaa huomioon oma terveydellinen tilansa. Terveystieteiden ammattilaista on syytä konsultoida ennen kuin ryhtyy mahdolliseen vaaralliseen toimintaan. Lukijoiden pitää lisäksi perehtyä alueensa kalastus- ja metsästyssääntöihin.

Lukija käyttää tämän kirjan tietoja parhaan ymmärryksensä mukaan ja omalla vastuullaan.

Esipuhe

Tunnustan, että olen survivalistien joukossa aloittelija. Asun Arizonassa, jossa talous notkahti vuonna 2008 eikä korjaantunut hetkessä, vaan esikaupunkialueelle alkoi ilmaantua ulosmittattujen talojen myyntikylttejä. Silloin ymmärsin, että perheeni oli huonosti valmistautunut epävarmaan ja turvattomaan tulevaisuuteen. Lukioaikojeni suosikkikappaleen *The Future's So Bright I Gotta Wear Shades* sanat alkoivat tuntua vääriltä: tulevaisuus ei enää loistanut kirkkaana vaan näytti niin epävarmalta, että aurinkolasien käytön asemesta olisi ryhdyttävä varustautumaan ja varautumaan.

Sukelsin pian ruoan varastoinnin, itsepuolustuksen ja vedensuodattimien maailmaan. Siitä lähtien olen ollut ”Survival Mom”.

Joillekin varautuminen pahan päivän varalle on villitys, hetkellinen paniikki tai hullutus, mutta Jim Cobblille kyse on elämäntavasta. Jim on ollut survivalisti kauan ennen kuin Maailmanlopun odottajat -tosi-tv-sarja teki varautumisesta muodikasta – tai naurettavaa, näkökulman mukaan.

Jim ymmärtää epävarmaan tulevaisuuteen varautumisen vaativan aikaa, perehtymistä, hieman rahaa ja omistautumista. Kukaan ei voi varautua pahimpaan mahdolliseen uhkakuvaan viikossa tai kahdessa.

Sohvalla viihtyviä survivalisteja ja varautujia on paljon. Sellaisia, joilla on paljon sanottavaa selviytymisestä mutta joille varautuminen ei ole elämäntapa. Jos pahin tapahtuu, oli kyse sitten luonnonkatastrofista tai ihmisen aiheuttamasta tuhosta, Jim Cobbin kaltaisesta ammattilaisesta on apua ja voit olla tyytyväinen, jos olet ottanut hänen ohjeistaan vaarin.

Olimme Jimin kanssa samalla lavalla, kun Yhdysvalloissa järjestettiin yksi ensimmäisistä survivalismiin liittyvistä tapah-

tumista. Oli läkähdyttävän kuuma viikonloppu Dallasissa vuonna 2010. Jim oli sävyisä, nauravainen ja tiesi valtavasti selviytymisestä. Jim on ollut survivalisti vuosikymmenien ajan. Hän tietää, mistä hän puhuu.

Tietojensa ja taitojensa lisäksi Jim haluaa vilpittömästi levittää sanaa siitä, että varautuminen pelastaa äitejä, isiä, lapsia ja isovanhempia. Hänen ylläpitämänsä verkkosivusto www.survivalweekly.com ei ole koreileva ja yltiökaupallistettu vaan kertoo omistautumisesta, valtavasta tietopohjasta ja suorapuheisuudesta.

Survivalismista on tullut trendikästä ja sen pariin on ilmaantunut kaikenlaisia huijareita, jotka tietävät, että hätääntyneet ihmiset ovat helppoja kohteita. Jim ei ole sellainen.

Jos olet tarttunut tähän kirjaan, olet luultavasti valvonut yöllä ja miettinyt, miten sinä ja läheisesi pärjätte, jos pahin tapahtuu. Tiedostat, että olemme kuilun reunalla ja että tieteiskirjallisuudesta tai Gerald Celenten videoista tutut tapahtumat ovat todennäköisiä ja lähestyviä uhkia.

Varaudu pahimpaan -kirja on kirjoitettu tavallisille ihmisille, jotka haluavat varautua tulevaisuuden uhkiin. Jos noudatat Jimin tervejärkisiä ohjeita, teet selviytymissuunnitelman ja otat huomioon ainakin tärkeimmät asiat, nukut aiempaa paremmin etkä ajaudu korvasi myöten velkoihin. Jim nimittäin ymmärtää, että varautumiseen ei aina ole käytettävissä suuria varoja, minkä vuoksi hän sanookin: ”Tieto ei vie tilaa eikä pilaannu, ja sen voi kuljettaa mukanaan.”

Vaikka olisit kovaksi keitetty survivalisti, Jimin välitön kirjoitustyyli ja kekseliäät vinkit herättävät varmasti uusia ajatuksia ja tuovat jotain uutta selviytymisreppuusi. Lisäksi hän tarjoaa uusia näkökulmia paljon käsiteltyihin aiheisiin, kuten vaihtokauppaan. Varautuminen jatkuu aina, eikä kukaan pääse maaliin. Kaikkea ei voi huomioida vaan aina löytyy jokin osa-alue, jota voi vahvistaa.

Survivalistit ovat itsensä pahimpia kriitikkoja.

Varaudu pahimpaan -kirjassa Jim ohjeistaa huolehtimaan perustarpeista, kuten ruoasta, hygieniasta, suojasta, lämmöstä ja turvallisuudesta. Pitkäaikaisesta kriisistä selviytyminen vaatii energiaa, oikeanlaisia työkaluja ja jopa viihdykettä, kun elokuvateatteriin ei pääsekään. Nautit varmasti tämän kattavan kirjan lukemisesta ja alleviivaamisesta ja suosittelet sitä ystävillesikin.

Sen jälkeen, kun minusta tuli *The Survival Mom*, olen oppinut, ettei oppiminen lopu koskaan. Olen kiitollinen, että Jim Cobbin kaltaiset kokeneet konkarit jatkavat väsymättä opettamista ja tietojen jakamista.

– Lisa Bedford, *TheSurvivalMom.com*in luoja ja toimittaja ja kirjan *Survival Mom: How to Prepare Your Family for Everyday Disasters and Worst-Case Scenarios* kirjoittaja.

Johdanto

Erilaisia selviytymisoppaita tuntuu nykyään ilmestyvän kuin sieniä sateella. Niissä käsitellään selviytymisreppuja, ruokakomeron järjestelyä ja varustautumista. Monesta verkkokirjakaupasta löytyy lukemattomia e-kirjoja, joissa hehkutetaan, miten tärkeää on varata ylimääräisiä paristoja taskulampuille tai hankkia viimeistä huutoa oleva vedensuodatusjärjestelmä ihan vain varmuuden vuoksi.

Näin ei ole aina ollut. Kylmän sodan aikaan löytyi oikeastaan vain erämaataitoihin liittyviä selviytymisoppaita. Niissä kerrottiin esimerkiksi, miten kyhätään maja ja pidetään tuli palamassa, kunnes joku tulee pelastamaan. Ahmin tällaisia kirjoja lapsena, seikkailin metsikössä kotini lähellä ja yritin elää luonnossa, mutta vasta isäni eräs hankinta teki minusta vannoutuneen valmistautujan.

Jo lapsena luin kyltymättömänä. Luin varsinkin tieteiskirjallisuutta, kauhua ja seikkailukirjoja. Yhtenä päivänä isäni oli kauppakeskuksessa ja kävi kirjakaupassa. Esille aseteltu pokkari kiinnitti hänen huomionsa, ja hän ajatteli, että voisin olla kiinnostunut lukemaan ainakin ensimmäisen osan Jerry Ahernin Voittaja-sarjaa. Tempauduin kirjaan mukaan heti. Yhdysvaltoihin ammuttuja ydinohjuksia! Aseellisia yhteenottoja pahojen prätkäjengiläisten välillä! Ja jokin salainen piilopaikka vuoren uumenissa!

Vähän myöhemmin satuin saamaan käsiini Bruce D. Claytonin kirjoittaman kirjan *Life After Doomsday*. Se sopi muiden kirjojeni jatkoksi, ja sen yksityiskohtaisia ohjeita noudattamalla olisi voinut selviytyä ydinsodasta yhtä hyvin kuin John Thomas Rourke -hahmo Ahernin romaaneissa. Kirja sinetöi kohtaloni, ja minusta tuli niin kutsuttu survivalisti.

Opiskelin ja hyödynsin oppimaani. Tein hävyttömän monta selviytymispakkausta – erimuotoisia, -kokoisia ja erilaisilla kokoonpanoilla. Opin ampumaan, puhdistamaan vettä ja varastomaan ruokaa ja tarvikkeita.

Joitakin vuosikymmeniä myöhemmin valmistautuminen oli jo hyvin yleistä. Monet kirjoittajat lähtivät villitykseen mukaan. Julkaistuista kirjoista monet olivat ja ovat edelleen hyviä lähteitä, kuten John D. McCannin *Build the Perfect Survival Kit* ja Creek Stewartin *The Unofficial Hunger Games Wilderness Survival Guide*. Silti moni opus on kauniisti sanottuna vähemmän hyvä.

Yhä uudestaan kirjoissa ja oppaissa on neuvottu lukijoita, mitä tehdä siihen asti, kunnes sähköt palautuvat, kunnes apu saapuu tai kunnes he löytävät takaisin sivilisaation pariin eksytyään. Annetaan listoja selviytymisreppujen sisällöstä, neuvotaan kymmeniä erilaisia tapoja tehdä nuotio ja ohjataan, miten murtunut jalka tuetaan paracord-narulla ja kepillä.

Mutta entä jos sähköt eivät palaudu enää koskaan? Entä jos apua ei tule? Tällaista pitkäaikaista selviytymistä ei ole oppaissa huomioitu.

Ennen kuin nyt.

Pitelet käsissäsi opasta, joka auttaa sinua selviytymään viikkoja, kuukausia ja jopa vuosia katastrofin jälkeen. Jos selviytymisreppun pakkaamista ajatellaan selviytymisen alkeina, tämä kirja on selviytymistä edistyneille. Kirjassa ei pelkästään pakata selviytymisreppua vaan keskitytään siihen, miten jonkin suur-onnettomuuden jälkeen tullaan omavaraisiksi. Kirjan tietoja voi hyödyntää aivan yhtä hyvin nyt, kun maailmantila on normaali – mitä normaali sitten tarkoittaaakaan – kuin siinä tapauksessa, että sähkömagneettinen pulssi lamauttaa sähköt koko manteleelta.

Jos olet vasta tutustumassa valmistautumiseen ja survivalismiin, tämä kirja ei ehkä ole sinulle paras vaihtoehto. Jos sinua kiinnostaa, miten voisit parhaiten valmistautua parin päivän pi-

tuiseen sähkökatkoon, jokin muu opas voi toimia paremmin.

Jos sen sijaan varaudut tulevaisuuteen ja oivallat, että kuu-
kauden varmuusvarasto ruokaa ei välttämättä riitä yhden pan-
demian ajaksi, jatka lukemista.

Jos olet huolissasi, miten pidät perheesi elossa ja turvassa,
kun ympäröivä yhteiskunta on romahtanut, tarvitset juuri tätä
opasta. Jos haluat valmistautua vakavissasi sellaisten suurten luon-
nonkatastrofien kuin maanjäristysten tai tulivuorenpurkauksien
pitkäaikaisiin seurauksiin, tämä opas on juuri sinulle.

Opas vie sinut valmistautumisen syvään päähän. Tässä ei kä-
sitellä lumimyrskyjä tai metsään eksymistä vaan pureudutaan
pitkäaikaiseen selviytymiseen. Minä kuljen oppaanas ja pidän
sinut parhaani mukaan oikealla tiellä.

Kirjailijan huomautus

Jokaisen luvun alussa on kuvitteellinen päiväkirjan katkelma, jonka on tarkoitus havainnollistaa, miltä elämä voisi oikeasti tuntua suuren katastrofin jälkeen. Katkelmissa kuvataan sähkömagneettisen pulssin jälkeisiä viikkoja Yhdysvalloissa.

1. Pitkäaikaiset kriisit

Jotta historia ei toistaisi itseään

On kulunut 112 päivää siitä, kun valot sammuiivat eivätkä enää syttyneet. Tiedän tämän varmasti, koska aina iltaisin tarkistetuani kaikki lukot vielä kertaalleen rastitan kalenterista päivän. Jos joku olisi kertonut minulle neljä kuukautta sitten, että suuri katastrofi on tulossa, olisin tuhahtanut mokomalle synkistelylle.

Olen suunnitellut tämän päiväkirjan aloittamista jo jonkin aikaa. Se on jäänyt, koska tekemistä on niin paljon ja päivän päätteesi olen valmis kaatumaan sänkyyn. En voi luvata, että kirjoitan tähän päivittäin, mutta haluan jättää tästä ajasta joitain todisteita siitä, mitä olemme joutuneet kestämään ja mitä koemme tulevina päivinä. Eihän sitä tiedä, vaikka tämä päiväkirja päättyisi vielä osaksi opetussuunnitelmaa joskus vuosikymmenten päästä. Jos tämä maa joskus pääsee jaloilleen.

Neljä kuukautta sitten saatoin käydä lämpimässä suihkussa vaikka kolme kertaa päivässä. Nyt peseydyn korkeintaan kerran viikossa haaleassa vedessä, jossa kolme muuta on jo peseytynyt. Kuusitoista viikkoa sitten sain valita, mihin ravintolaan menen illalliselle. Nyt syömme mitä löydämme, pystymme kasvattamaan tai metsästämään.

Satakaksitoista päivää sitten elin amerikkalaista unelmaa. Nyt elän painajaisessa.

Tervetuloa maailmanloppuun.

Pitkäaikaisella kriisillä tarkoitan katastrofia, joka pysäyttää yhteiskunnan äkillisesti ja synnyttää kaaosta ja sekasortoa. Tornadot ja hurrikaanit kylvävät tuhoa, mutta eivät kuitenkaan romah-

duta yhteiskuntaa pitkän kriisin tapaan. Pitkäaikaisia kriisejä ei onneksi satu kovin usein, mutta kun niitä sattuu, paluu johonkin normaaliin muistuttavaan kestää hyvin kauan. Tätä havainnollistavat historialliset esimerkit pitkäaikaisista kriiseistä.

PANDEMIAT

Mahtaako maailmalta löytyä ketään, kuka ei olisi kyllästynyt sanaan pandemia? Pandemian vaikutukset tulivat koko maailmalle tutuiksi vuonna 2020, kun covid-19 alkoi leviää. Koronaviruksen aiheuttamaan tautiin kuoli muutaman vuoden aikana miltei seitsemän miljoonaa ihmistä, joka on vielä pieni määrä verrattuna ihmiskuntaa aiemmin koetelleisiin pandemioihin.

Pandemia on epidemia, joka ylittää kansalliset tai kansainväliset rajat ja vaikuttaa suureen ihmismäärään. Toisin sanoen jokin tauti tarttuu suureen määrään ihmisiä, jotka asuvat laajalla alueella. Kyse ei ole vain tietyllä alueella jylläävästä flunssasta.

Jos koronaa ei lasketa, monille pandemiasta tulee ensimmäiseksi mieleen musta surma. Vaikka mustaan surmaan kuolleiden määrää ei tiedetä tarkkaan, historioitsijat uskovat taudin tappaneen jopa 200 miljoonaa ihmistä vuosina 1347–1350. Kolmen vuoden aikana se hävitti jopa 60 prosenttia Euroopan väestöstä. Tämä paiseruton aiheuttama pandemia sai alkunsa Kiinasta tai sen lähistöltä ja levisi silkkitietä Eurooppaan. Kauppalaivoissa vilisevien rottien kirput levittivät tautia.

Mustaan surmaan liittyvät luvut ovat pysäyttäviä. Noin 200 miljoonaa ihmistä kuoli tautiin. Jos suhteutetaan luku nykyaikaan, niin vuonna 2012 Yhdysvalloissa oli noin 314 miljoonaa asukasta. Millaista olisi, jos kaksi kolmasosaa Yhdysvaltojen väestöstä kuolisi parin vuoden aikana? Miten kauan kestäisi, että elämä palaisi lähellekään normaalia? Joidenkin asiantuntijoiden mukaan Euroopalta kesti 150 vuotta päästä jaloilleen mustan surman jälkeen.

Tuoreempi esimerkki pandemiasta on ensimmäisen maailmansodan aikainen influenssapandemia, joka jylläsi 1918–1919. Se oli ensimmäinen merkittävä H1N1-viruksen aiheuttama pandemia. Tautiin viitataan usein espanjantautina, minkä perimmäinen syy on sotasensuuri, jolla tukahdutettiin taistelutahtoa mahdollisesti latistavat negatiiviset uutiset. (Ei taitaisi onnistua enää nykyään.) Niinpä kun saatiin ensimmäiset tiedot siitä, että sotaa käyvissä maissa riehui tappava influenssa, sotasensuuri pyrki pitämään asian salassa. Espanja oli sodassa puolueeton eikä siellä ollut tarvetta salailuun. Tämän vuoksi uutisista sai sen käsityksen, että tauti iski Espanjaan pahemmin kuin muualle, ja tautia alettiin nimittää espanjantaudiksi.

E erityisen karmivaa influenssapandemiassa oli sen kohdistuminen väestön terveisiin. Siihen eivät kuolleet vain vanhukset, sairaalloiset ja lapset, vaan taudista kärsivät eniten vanterat nuoret aikuiset. Tämä johtui siitä, että virus aiheutti elimistössä niin kutsutun sytokiinimyrskyn. Potilaan immuunijärjestelmä kävi ylikierroksilla. Mitä terveempi potilas oli, sitä voimakkaammin immuunipuolustus reagoi, jolloin aiheutui niin raju sytokiinimyrsky, että potilas kuoli.

Influenssapandemia vaikutti koko maailmaan. Tarkkoja lukuja ei ole, mutta arviot kuolleiden määrästä vaihtelevat 50–100 miljoonassa. Joka tapauksessa kuolleita oli paljon, ja suurin osa kuoli yhdeksän kuukauden aikana. Kuten nyt tiedämme, jotain vastaavaa voi tapahtua myös nykyään, vaikka meillä on apuna nykylääketiede ja entistä kehittyneempää teknologiaa.

NÄLÄNHÄTÄ

Nälänhätä tarkoittaa laajalle levinnyttä ruoan puutetta, joka johtaa jyrkästi kohonneeseen alueelliseen kuolleisuuteen. Periaatteessa se tarkoittaa, että jokin tuhoaa sadon tai jollain muulla tavalla rajoittaa saatavilla olevan ruoan määrää tietyinä aikana. Esimerkiksi pitkäaikainen kuivuus voi johtaa siihen, ettei satoa tule. Nälänhätä voi olla seurausta myös poliittisista mullistuksista, jos maata hallitaan epäoikeudenmukaisesti ja ruoanjakelu estetään.

Joskus luonnosta johtuvat ja poliittiset tekijät yhdistyvät ja aiheuttavat täydellisen ruoan puutteen. Heinäkuussa 1995 Pohjois-Koreassa oli useita isoja tulvia. Tulvavedet tuhosivat sadot, viljelykelpoiset maat ja kaiken lisäksi viljavarastot, jotka oli tarkoitettu hätätilanteita varten. Poliittinen ilmapiiri oli jo ennestään rauhaton ja talous heikkenemässä, eikä Pohjois-Korealla ollut kykyä täydentää resursseja tuomalla niitä maan ulkopuolelta.

Tarkkoja lukuja ei ehkä saada koskaan, sillä Pohjois-Koreassa ei saada nykyäänkään luotettavaa tietoa, mutta arviot nälänhätään suoraan liittyvistä kuolleista yltyvät jopa kolmeen miljoonaan.

Yksi tunnetuin nälänhätä on Irlannin suuri nälänhätä. Vuosina 1845–1852 noin miljoona irlantilaista kuoli, koska perunarutto tuhosi heidän tärkeimmän ravintonsa. Saman verran tai enemmänkin ihmisiä pakeni maasta. Nälänhätään kuolleiden ja maasta lähteneiden vuoksi Irlannin väestöstä hävisi 20–25 prosenttia. Siihen aikaan noin 30 prosenttia väestöstä oli riippuvaisia perunasta. Suurimmaksi osaksi viljeltiin tiettyä lajiketta, ja geneettisen vaihtelun puute pahensi perunaruton aiheuttamaa tuhoa.

Nälkiintyminen ei ole ainoa syy, miksi ihmiset kuolivat Irlannin suuressa nälänhädässä tai jossain muussa nälänhädässä. Nälkiintyminen johtaa immuunipuolustuksen pettämiseen, ja kun samaan aikaan sairaanhoitoa, puhdasta vettä ja muita elämän perusedellytyksiä on tarjolla vähemmän, pääsevät taudit jylläämään.

Elämme juuri nyt yltäkyläisyydessä, mutta entä jos tapahtuisi paha ilmastonmuutos, joka aiheuttaisi suuria satojen menetyksiä. Yhden tai kahden satokauden aiheuttama ketjureaktio voisi aiheuttaa todellisen syöksykierteen.

TALOUDEN ROMAHTAMINEN

Taloudellinen romahdus on pitkäaikaisista katastrofeista ehkä vaikeimmin määriteltävä. Sen alle voidaan lukea sellaiset tilanteet kuin hyperinflaatio tai pitkäaikainen taloudellinen lama, josta seuraa konkurssiaalto ja korkea työttömyysaste. Oli syy mikä tahansa, taloudellisia romahduksia yhdistää usein se, että niihin liittyy levottomuuksia.

Vuonna 1998 Venäjällä koettiin taloudellinen romahdus, josta seurasi pankkien sulkemisia ja kulutushyödykkeiden loppumista. Inflaatio nousi noin 84 prosenttiin, kun vertailun vuoksi inflaatio oli Yhdysvalloissa 1,6 prosenttia vuonna 2014. Ruoan hinta nousi melkein sata prosenttia, ja samaan aikaan ruplan arvo laski. Pankit kaatuivat, ja miljoonien ihmisten kaikki säästöt hävisivät.

Kaupungeissa asuvat venäläiset kärsivät eniten. He eivät voineet kasvattaa itselleen ruokaa, joten heidän oli pakko jonottaa vähäisiä tarvikkeita. Eläkerahoilla eläviltä vanhuksilta vietiin tuet pois. Sairaalat kärsivät, sillä niiden jo ennestään niukkoja lääkevarastoja supistettiin.

Samoihin aikoihin Argentiina koki romahduksen. Taloudelta putosi pohja useiden epävakaiden vuosien jälkeen, joihin kuului ainakin kaksi hyperinflaatiojaksoa. Vuoden 2001 loppuun mennessä työttömyys oli noussut 20 prosenttiin. Ihmiset nostivat pesoja pankista, vaihtoivat ne dollareiksi ja lähettivät ulkomaille, minkä vuoksi hallitus jäädetti pankkitilit vuodeksi ja salli vain hyvin pienet nostot viikoittain. Ihmiset eivät suhtautuneet tähän hyvin vaan lähtivät kaduille protestoimaan. Usein

mielenosoitukset alkoivat rauhanomaisesti vaikkakin äänekäästi, mutta moniin liittyi aineellisia vahinkoja ja väkivaltaa. Kesti useita vuosia ennen kuin maa alkoi todella toipua romahduksesta.

Mitä sinä tekisit, jos hallitus jäädyttäisi yhtäkkiä pankkitilisi? Entä jos ne vähät rahat, jotka saisit haalittua kokoon, olisivat lähes arvottomia?

SATUNNAISET TAPAHTUMAT

Talouden romahtaminen ja pandemia eivät satu aivan yhdessä yössä. Usein tapahtumat seuraavat toisiaan ja johtavat yhdestä asiasta toiseen, mutta tapahtumaketjua ei välttämättä ole helppo tunnistaa sillä hetkellä. Menneisyydessä on kuitenkin sattunut aivan yllättäen asioita, joilla on ollut hämmentävän pitkäkestoisia vaikutuksia.

Vuonna 1815 Indonesian Sumbawan saarella sijaitseva tulivuori Tambora purkautui rajusti. Se on voimakkain yksittäinen tulivuorenpurkaus kautta historian. Purkaus kohosi noin 45 kilometrin korkeuteen ja sylki ilmaan yli 250 kuutiokilometriä kiveä ja pölyä. Ilmakehään lentänyt pöly aiheutti ydintalvea muistuttavan ilmiön. Lämpötilat putosivat ympäri maailman yli vuodeksi.

Kauhutarinat

Tamboran purkaus auttoi luomaan kaksi kaikkien aikojen suosituinta kauhutarinaa. Eräs ystäväporukka oli sinä kesänä lomalla Sveitsissä, ja huono sää pakotti heidät pysyttelemään sisätiloissa suuren osan matkasta. He kilpailivat, kuka kirjoittaisi pelottavimman tarinan. Mary Shelley voitti kilpailun tarinallaan Frankenstein – uusi Prometheus. Ryhmän toinen jäsen, lordi Byron, kirjoitti vampyyritarinan (A Fragment), johon ryhmän kolmas jäsen John William Polidori pohjasi oman teoksensa Vampyyri. Bram Stokerin Dracula on puolestaan saanut vaikutteita Polidorin tarinasta.

Lämpötilojen lasku johti niin kutsuttuun kesättömään vuoteen. Epätavallisen kylmä sää vei monta satoa. Kesäkuussa 1816 New Yorkissa uutisoitiin hallasta. Järvet jäätyivät Pennsylvaniassa heinä- ja elokuussa. Joillakin alueilla vain kymmenen prosenttia istutetusta sadosta voitiin korjata. Tämän vuoksi viljan hinta nousi joillakin alueilla jopa kolminkertaiseksi.

Kesäkuun 30. päivä vuonna 1908 Siperiassa lähellä Kivinen-Tunguska-jokea räjähti. Räjähdys oli tuhat kertaa voimakkaampi kuin Hiroshimassa pudotettu atomipommi. Sen uskotaan aiheutuneen joko meteoroidista tai komeetasta, joka on räjähtänyt noin kahdeksan kilometriä maanpinnan yläpuolella. Räjähdys hävitti lähes kaiken yli kahden tuhannen neliökilometrin alalta.

Koska paikka oli syrjäinen, tutkijoilta kesti useita vuosia järjestää sinne tutkimusmatka. Räjähdyspaikalta löytyi noin kahdeksan kilometrin levyinen alue, jossa puista oli jäljellä vain pystyyn palaneet rungot. Ulompana puut olivat kaatuneet pois päin räjähdyspaikasta. Koska räjähdys sattui keskellä erämaata, ihmisiä ei kuollut.

Entä jos jotain Siperialla tapahtuneen kaltaista sattuisi nyt vaikkapa New Yorkin lähistöllä? Ilmakehään lentää meteoroidia joka päivä. Useimmat palavat ilmakehässä, ja ne jotka eivät pala, ovat melko pieniä. Joka tapauksessa meteoroidin osuminen asutulle alueelle aiheuttaisi vakavia ja pysyviä seurauksia.

Tämä oli vain lyhyt katsaus historiaan. On olemassa monia muita pitkäaikaisia kriisejä, joita ei tässä käsitellä, kuten roomalaisten ja mayojen kulttuurien täydellinen hajoaminen.

Millaisia onnettomuuksia tulevaisuus tuo tullessaan? Millaiset tapahtumat muokkaavat maailmaa? Tarkastellaan seuraavaksi mahdollisia tulevia kriisejä.

NEW MADRIDIN MAANJÄRISTYS

Maanjäristyksestä tulee useimmille yhdysvaltalaisille mieleen ensimmäiseksi Kalifornia, ei niinkään Keskilänsi.

New Madridin siirros kulkee kuitenkin nimenomaan Keskilännen kaakkoisreunaa. Noin 240 kilometriä pitkä siirros kulkee Illinoisista Missouriin, Arkansasiin ja Tennesseehen. Alueella on raportoitu useita tuhansia maanjäristyksiä kuluneen neljän vuosikymmenen aikana, ja osa niistä on ollut niin pieniä, etteivät alueen asukkaat ole huomanneet niitä. Sen sijaan vuosina 1811–1812 järitykset eivät jääneet huomaamatta. Joulukuun 16. päivä vuonna 1811 sattui kaksi järitystä, joiden jälkeen maa järitysi koko seismisellä alueella. Järitykset tuntuivat satojen kilometrien päässä. Washington D.C:ssä jalkakäytävät halkeilivat ja Bostonissa kirkonkellot soivat.

Kun maanjäristyksiä tapahtuu vuosittain, on seisminen alue selvästi epävakaa. Jos siirros liikahtaisi lopullisesti, syntyisi valtava tuho ja ihmisiä kuolisi paljon. Jotkut asiantuntijat uskovat,